

Begyndelser Nye tyske bøger på dansk, 2010-2013

MARTIN WALSER

MIT HINSIDIGE

Forlaget Vandkunsten, 2010

Oversat af Anette Petersen efter Mein Jeinseits

(Berlin University Press, 2010)

Forstå det, hvem der kan.

Men den, der ikke kan, skal ikke bespotte
og dadle det.

For ham har jeg intet skrevet.

Jeg har skrevet for mig selv.

Jakob Böhme

Jo ældre man bliver, desto mere tilrådeligt er det at tænke på, hvordan man virker på andre. Jeg er treogtres. Syd for Donau siger man for eksempel: Den og den er altså ved at blive sær. Det er noget, alle lægger mærke til, som alle ved; kun den, der er ved at blive sær, lægger ikke mærke til det. Og man bryder sig heller ikke om at sige det til ham. I Letzlingen – sådan hedder den landsby, jeg kommer fra – i Letzlingen fandtes der – eller det gør der måske endda stadigvæk – en speciel kultur i omgangen med folk, der begyndte at blive sære, når de kom op i årene. Intet andet sted har jeg oplevet så meget som antydningen af denne kultur. Jeg vil skildre denne specielle kultur, så må hver især selv afgøre, om der findes noget lignende i hans landsby, hans by, hans omgangskreds.

En bonde hedder Peterer, er snarere halvfjerds end firs, og hans bror Konrad har altid været karl på gården hos sin bror. Så er det rygtedes, at han ikke har sagt noget i længere tid. Man kan henvende sig til ham, som man vil, han reagerer ikke. Men han er ikke spor tunghør, det opdager man, når han genner kvæget hjem. Så snart en ko bliver stående og ikke vil videre, går han over til den og siger noget ind i øret på den. Når den så kigger hen på ham, siger han: Jah. Så går den igen. Også når en hund gør ad ham, kan man se, at han hører det, hører det klart og tydeligt. Altså ingen kontakt længere til mennesker. Når man spørger bonden, hvad der er i vejen med Konrad, borer bonden pegefingeren ind i sin tinding. Konrad sover heller ikke i sit kammer mere, men på høløftet. Hvordan

Begyndelser Nye tyske bøger på dansk, 2010-2013

og præcis hvor, vides ikke. Han er begyndt at blive sær. Først blev man ved med at spørge til ham, forhørte sig, men så holdt man op. Konrad er begyndt at blive sær. Det er han åbenbart i sin gode ret til. En, der så ham ved Eschbach, påstår at have set, at han talte med en fisk. I Eschbach er der altid kun få fisk. Foreller. Godt, han talte altså med en forel. Hvad han sagde, ved man ikke. Når nogen taler med en forel, går man jo ikke derhen for at høre, hvad der bliver sagt. Det hører nu engang også med til den specielle kultur i omgangen med folk, der er ved at blive sære. Én ting er sikker: Når Konrad dør, vil alle gå med til hans begravelse. Også det hører med til denne kultur. Man værdsætter den, der er ved at blive sær. Man fornemmer, at man overvurderer ham. Man kræver ikke sig selv til regnskab for det. Man siger ingenting. Egentlig er han bare sådan og sådan, men vi kan godt lide at overvurdere ham. Det gør godt at overvurdere ham. Det er en stor glæde endnu engang at fortælle noget videre, som man *har* hørt om ham, og idet man fortæller det videre at gøre det endnu bedre, end man har hørt det. Når han trasker ind i landsbyen foran sine køer, for øvrigt altid på bare fødder, sommer som vinter, altid på bare fødder, så hilser man naturligvis på ham. Alle hilser på ham på deres egen måde. De friskfyragtige, overstadige, dristige råber noget friskfyragtigt, overstadigt, dristigt til ham. De godmodige noget godmodigt. De generte ser kun hen på ham og bukker let. Man kan ikke sige, at Konrad slet ikke reagerer, når hele landsbyen således giver sig til kende over for ham. Han har for eksempel en meget påfaldende gang. En gang, som når man vil kaste noget bort, kunne man sige. Det ser ud, som om han ryster fødderne for hvert skridt. Men det vigtigste: han ved intet om det. Han ved overhovedet ikke, at han går. Han knejser med nakken. En lang hals kommer ud af den kraveløse skjorte. En lillebitte linning har den jo, skjorten, men altså ingen krave. Hovedet på den lange hals rokker lidt. Og det kan hænge sammen med, at fødderne rystes eller kastes bort. I den ene hånd hasselkæppen, som han har brug for til at give en ko, som ikke vil lystre, et praj med kæppen om, at det er

Begyndelser Nye tyske bøger på dansk, 2010-2013

aften, og at man er ved at gå hjem, hjem i stalden. For at give en tungnem ko et praj derom er det tilstrækkeligt, at han puffer til den med kæppen. Det siges dog, at han nogle gange bliver utålmodig. Han slår, påstås det, når en ko slet ikke vil makke ret. Hvordan det end forholder sig, vil jeg dermed kun sige, at der tales meget mere om Konrad end om hans yngre bror, som for længst har overdraget gården til sin søn Willi. Også om dennes kone Irmgard tales der meget mindre end om Konrad. I landsbyen går det rygte, at bonden Peterer var gået til præsten og havde sagt til ham i et truende tonefald, at hvis Konrad nogensinde døde, måtte præsten ikke sige noget godt om Konrad i talen ved den åbne grav. Hvorpå præsten spurgte, om der da var noget ondt at sige? Og bonden svarede: Intet ondt, men bare ikke noget godt!

At Konrad ifølge landsbyrygtet er hinsides godt og ondt, kunne gøre én lydhør over for rygter. Nogle tror, at Konrad forstår det hele og nyder det. Det er noget sludder. Jeg vil heller ikke blande mig i det. Jeg har været for længe borte fra landsbyen. Men, hver gang jeg kommer dertil igen, konstaterer jeg, at Konrad er mere interessant end alle andre. Og ingen tager ham det ilde op, at han er den mest interessante.

Og det er sandsynligvis grunden til det hele: Konrad har ingen konkurrence. Tværtimod. Der er en slags kappestrid om at bevare Konrad som sådan. Ikke: at forstå. Slet ikke. Men at bevare. Da jeg var der sidste gang, det var ved juletid, sagde en cirka fyrreårig mand, han hedder Fritz, at Konrad for et par dage siden havde sagt til ham, at Fritz kunne overnatte hos ham, han havde en ekstra seng på høloftet. Fritz skulle dog tage en fl aske frugtbrændevin med. Her om vinteren havde han brug for sådan noget. Og så videre. Denne Fritz, som endnu ikke har boet et år i Letzlingen og tager ind til byen hver dag som pendler og arbejder i en computerforretning dér, denne Fritz blev i den grad taget i forhør, i den grad gået på klingen, han blev behandlet, som om han var mistænkt for at have begået en forbrydelse. Og alle, der tog ham i forhør, var konraderfarne medborgere. Enden på det: Fritz brød sammen. Brast højlydt i gråd. Indrømmede,

Begyndelser Nye tyske bøger på dansk, 2010-2013

at det var pure opspind altsammen. Han havde prøvet at spille vigtig over for sin kæreste Barbi. Han havde pralet. Han havde bedt Barbi om endelig ikke at fortælle noget videre. Det havde hun desværre gjort. Sådan var det hele gået til. Han blev tilgivet. Konrad blev selvfølgelig slet ikke spurgt, om han kendte denne Fritz, om han nogensinde havde set ham, for det var noget, alle havde været klar over hele tiden: Det, som denne Fritz fortalte om Konrad, kunne ikke have noget med Konrad at gøre.

Sådan er det altså, når ældre mennesker i min landsby begynder at blive sære.

Selvom man finder Konrad sympatisk, så kunne man ikke selv tænke sig at havne i en sådan rolle. Og blandt hundrede personer, der er ved at komme op i årene, er der kun én Konrad. I Letzlingen kalder man det, som kendetegner dem, der er ved at komme op i årene, for pudseløjerligheder. Det er en form af ordet pudsig og har intet at gøre med at pudse næse, sko eller andet. Eller det eksisterede før de andre udtryk. Jeg formoder, at det kom til landsbyerne direkte fra latin for to tusind år siden og dermed ind i dialekten. Pudseløjerligheder er ejendommeligheder, som man tillader hos dem, der er ved at komme op i årene, fordi man ved, at man hverken kan forbyde dem dem eller vænne dem af med dem. På rigssproget hedder pudseløjerligheder skurriliteter. Der er absolut ikke kun velvilje over for pudseløjerlighederne. Man affinder sig kun med pudseløjerlighederne, fordi man ikke kan stille noget op mod dem. Men selv i værste fald ligger der i ordet en anerkendelse af det, som på rigssproget hedder så meget som skurrilitet eller ligefrem forskruethed. Pudseløjerlighed er en slags ekstramenneskerettighed for folk, som er ved at komme op i årene. Hvorhen jeg end er kommet, behandler man folk, der er ved at blive sære, mindre velvilligt. Én ting går igen overalt. Den, som er ved at blive sær, lægger ikke selv mærke til det. Det er helt sikkert. Og lige så sikkert: Ingen siger det til ham. Hvis man sagde det til en, måtte sige det, troede at måtte sige det, så kunne denne meddelelse jo kun lyde negativ, kritisk. I bedste fald som advarsel. Pas bare på, at du ikke bliver

Begyndelser Nye tyske bøger på dansk, 2010-2013

endnu mere sær end du allerede er begyndt at blive. Jeg må prøve at forstå dem, på hvem jeg er begyndt at virke sær. Det er vanskeligt. Selv synes jeg jo ikke, der er noget i mig, ved mig, som er ved at blive sært. Men jeg må antage, at andre ser anderledes på det. Og i mine nuværende omgivelser kan jeg ikke håbe på, at man, såfremt jeg virkelig begynder at blive sær, vil behandle mig med en så hjertensgod beredvillighed til forklarelse som Konrad i landsbyen. Der hvor jeg bor nu, bliver man ikke længere taget alvorligt, hvis man begynder at blive sær. Man kommer ikke længere i betragtning. Og dertil siger jeg helt klart: Det er godt. Strengt taget synes jeg, det er bedre ikke længere at blive taget alvorligt end at blive behandlet nedladende som et komisk indslag. Hvis de ikke længere tager mig alvorligt, tager de mig alvorligt. Hvis de siger: Han har en skrue løs, indrømmer de, at jeg går dem på nerverne med det, som jeg endnu har at sige. Jeg ved, at jeg har planer om noget umuligt. Jeg er treogtres. Det har jeg været længe. Jeg vil aldrig blive ældre end treogtres. Nu siger jeg ikke, i hvor mange år jeg har været treogtres. Jeg siger kun, at jeg holdt op med at tælle som treogtresårig. Det var muligt. Mit forhold til tal har gjort det muligt. Jeg tror ikke på tal. Jeg kender til alt det, man kan gøre med tal, men jeg ved også, hvad man ikke kan gøre med tal. Og alligevel gør. Jeg er holdt op med at deltage i det.

Dr. Bruderhofer, Medicinsk Direktør for det sygehus, hvor jeg er chef, kan næsten ikke vente, til jeg går af. Endelig går af. Han er blevet kaldt fra Haar til Scherblingen. Han sagde ja, fordi han hurtigt ville være chef. Til lægekonerferencer, som jeg ikke deltager i, kalder han mig den Gamle Dreng. Fru dr. Breit, om hvem det ikke sikkert vides, hvorvidt hun kæmper på hans side eller på min, fortæller mig alt, hvad han siger om mig, og hvordan han siger det. Fru dr. Breit ved nok ikke selv, om hun mere kæmper på dr. Bruderhofers side eller på min. At alt er en kamp, ved hun også. Jeg har fået at vide, at Gamle Dreng er velment. I denne karakteristik, har jeg fået at vide, skulle jeg nok kunne genkende mig selv. Følgelig får jeg det bedste ud af denne betegnelse. At jeg er og bliver treogtres,

Begyndelser Nye tyske bøger på dansk, 2010-2013

er kun muligt, fordi jeg er en Gammel Dreng. Jeg ser sådan ud. Selv tror jeg, at det drengede i mig og ved mig er endnu tydeligere end det gamle. Altså ikke noget imod dr. Bruderhofer. Det må jeg sige til mig selv om og om igen! Dr. Bruderhofer er et underordnet problem. Og det ville forvanske meningen med min kamp alvorligt, hvis jeg ønskede at have ret imod dr. Bruderhofer. At han sætter alle sine kræfter – og de er betydelige – ind på at have ret imod mig, respektive at bevise, at jeg har uret, det viser kun, at han er yngre og stadig tror, at det er muligt at have ret. Han har ikke engang bemærket endnu, at jeg kun for et syns skyld er med i den kamp, som han kæmper. Han vil overbevise mig. Om sine midler, metoder, terapier. På hospitalets område må jeg forsvare mig. Jeg kan ikke tillade, at han slipper hæmningerne med sin kemi. Jeg kunne overlade det til hans egen udvikling. Han vil komme dertil, hvor jeg er nu. Tror jeg. Er det indbildsk tænkt? Hvis jeg er en Gammel Dreng, er han en Gammel Knøs. Han ligner jo fuldstændig den fjortenårige i ansigtet. Det har jeg opdaget i de nætter, hvor jeg måtte forsvare mig mod hans angreb, mod forestillede og mod virkelige. For ham drejer det sig om hans karriere. For mig om mit hinsidige. Jeg ønsker ikke at overbevise ét eneste menneske. Kun mig selv. Hvis det lykkes for mig, hvis det kunne lykkes for mig, ville jeg være det lykkeligste menneske i denne verden.